dulikult käsitles alamkonsistooriumide ülesandeid. Äsjamainitud instantside tegevuse kindlaksmääramiseks töötati O. ajal (1636) välja »Consistorial Ordnung wie es beij den Vnter Consistorial Gerichtes Secundae Instantiae zu dieser Provintz Liefflandt soll gehalten werden«, mis samal a. kun. Kristiina (vt.) hooldamisvalitsuse poolt mõnevõrra muudetud kujul heaks kiideti. Selle määrusega jagati Liivimaa kiriku-administratiivselt viide — Riia, Tartu, Pärnu, Kokenhuseni ja Võnnu — piirkonda, iga piirkond oma alamkonsistooriumiga. Selle eesotsas seisis maakohtunik (Landrichter), praost ja 2 ilmalikku ning 2 vaimulikku assessorit. Alamkonsistooriumid pidid harutama ka kõiki ülemkonsistooriumi võimkonda kuuluvaid küsimusi ja need kohtuotsused, milledega ei jäädud rahule, edasi saatma ülemkonsistooriumile. 1636. a. alul algas oma tegevust Tartus ülemkonsistoorium; selle liikmete hulka kuulus ka Riia superintendent H. Samson (vt.), kellega O. pidi koos töötama Liivimaa kirikuolude korraldamisel, kuid kellega ta pea tülli sattus. Juba 1636. a. palus O. valitsust nimetada Liivimaale teine superintendent asukohaga Tartus. Ülemkonsistooriumi korraldusega samuti mitte rahul olles pani O. ette määrata, et Tartu õuekohtu president oleks ühtlasi ülemkonsistooriumi esimees ja Tartu ülikooli kantsler, mille läbi väheneksid ka riigi väljaminekud. O. ajal (1642) asutati ka Narva toomkapiitel, mille koosseis samuti kindlaks määrati. Et laiaulatusliku kindralkuberner-konna siseoludes luua kindlamat korda, asutati a. 1638 eriline Liivi- ja Ingerimaa komissari amet, kelle ülesandeks oli 2 a. hiljemini antud instruktsiooni järgi abiks olla kindralkubernerile tulunduslikes, administratiiv- ja sõja-asjus, kuid kes pidi silmas pidama ka kiriku olusid, toetades ülemkonsistooriumi ja superintendenti nende tegevuses. Sesse ametisse nimetati Engelbrecht v. Mengden (vt.). O. ajal esitati ka ettepanek Liivimaa maanõukogu moodustamiseks, mille kohta käiv määrus kun. Kristiina poolt mõni nädal peale O. surma heaks kiideti. Maanõukogu koostus kindralkuberneri juhatamisel alul 6, hiljemini 12 liikmest, neist pooled rootslased, pooled liivimaalased; neist pidi alul à 2, hiljemini à 4 maanõunikku valitama kolme — Võnnu, Tartu ja Pärnu — kreisi kohta. Maanõukogu asutamine osutus Liivimaa omavalitsuses tähtsaks uuenduseks, millel maa siseolude arengus oli silmapaistev koht. O. surmaaastal määrati kindlaks ka vormid, milledes pidi sündima Liivimaa maapäeva tegevus, ja tuli kokku esimene maapäev, mille retsessid on meie päevini säilinud. Määrus maapäeva kohta kinnitati Rootsi valitsuse poolt alles 4 a. hiljemini. Ka Tartu ülikooli heakäigu eest kandis O. hoolt; m. s. sai ülikool tema ajal endale uue maja. — O. suri 9. VI 1643 Riias.

Sv. Hedin, Minne av B. B. O. (Sv. Akademins handlingar 29., a. 1917); Seraphim, Livl. Gesch. II[II]; E. Hj. J. Lundström, Bidrag till Livlands kyrkohistoria (1914); C. Schirren, Beiträge zur Gesch. d. schwed. Universität in Livland (Mitt. VII). *A. R. C.*

OXENSTIERNA, Erik, krahv, Rootsi riigimees, Tallinna kuberner, sünd. 13. II 1624 Fiholmis Södermanlandis (Rootsis) riigikantsler Axel O. (vt.) pojana. Õppinud Upsala ülikoolis ja reisinud välismail, nimetati ta a. 1646 Tallinna ja Eestimaa kuberneriks (guvernör i Estland och generalståthållare på Reval), kellena ta hoolimata oma noorusest väga edukalt toiminud, teostades tähtsaid uuendusi Eestimaa hertsogkonnas. Kirikuasju juhtis Eestimaal a.-st 1638 Joachim Jhering (vt.), kelle abi O.-le osutus väga kasulikuks kirikuolude korraldamisel. Jagati suured kogudused, määrati kirikunõukogud, püüti tõsta koguduste kõlblist elu, võideldi ebausu vastu ja katsuti parandada kiriku tulunduslikke olusid. A. 1652 pandi maksma ajutine kirikumäärus terve Eestimaa kohta. O. puutus kokku ka Heinrich Stahl'iga (vt.), kelle harrastusi ta toetas. A. 1646 asutati eesti kirik Tallinna Toompeal ja tekkis eesti kogudus. Koolioludele pööras O. erilist tähelepanu. A. 1646 tahtis ta gümnaasiumile kutsuda uut energilist rektorit Rootsist ja oli ses asjas oma isaga kirjavahetuses, hoolitses gümnaasiumile uute sissetulekute hankimise eest ja püüdis igati gümnaasiumi kui ka teiste koolide tööd soodustada. Õiguslikul alal teostas O. samuti teatavaid uuendusi ja parandusi. Eestimaa hertsogkonna õiguslik seisund oli tema ajal võrdlemisi kirju. Maa kõrgemaks kohtuinstantsiks oli ülem-maakohus (Oberlandgericht), mille juhatajaks oli Tallinna kuberner ja liikmeiks 12 maanõunikku. O. ajal (1650) töötati välja uued määrused selle kohtu jaoks, mis peaasjus jäid maksvaks, kuigi need ei leidnud Rootsi valitsuse kinnitamist. Seni ei saanud maanõunikud palka; O. ajal määrati neile tasuks sissetulekud teatavaist mõisatest. Määrati samuti kindlaks kuberneri ja maanõunikkude õiguslik vahekord ülem-maakohtus, kuberneri võimupiirid kohtuotsuste suhtes, kuberneri asetäitjate järjekord kohtus kuberneri äraolekul ja muudeti a. 1651 senine määrus, mille järgi ülem-maakohtust ei võinud edasi apelleerida, selles mõttes, et nüüd apellatsioon kuningale mõningail juhtudel võimaldati. Ka alam-maakohtu (Niederlandgericht) tegevus sai O. ajal kindlamad